

UZASADNIENIE

postanowienia z dnia 9 lutego 2018 roku

I. Przedmiot postępowania i stanowiska stron:

1. Przedmiotem postępowania w połączonych sprawach są roszczenia strony powodowej - (...) Spółki Akcyjnej w B. (dalej: (...) S.A. albo strona powodowa), przeciwko dziesięciu pożyczkobiorcom, będącym konsumentami. We wszystkich połączonych sprawach strona powodowa dochodzi należności wyłącznie na podstawie weksli własnych in blanco, wystawionych przez konsumentów.

2. Sprawa VII C 149/17

2.1. (...) S.A. pozwem z dnia 18 stycznia 2017 roku wniosła o zasądzenie od B. W. (dalej także: pozwana) kwoty 13 236,89 złotych z odsetkami umownymi za opóźnienie w wysokości odpowiadającej dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 28 grudnia 2016 roku do dnia zapłaty. W uzasadnieniu strona powodowa wskazała, że pozwana przez podpisanie weksla zobowiązała się do zapłaty w dniu 29 czerwca 2016 roku kwoty wskazanej na wekslu, ale mimo upływu terminu płatności kwota ta nie została uiszczona. Z dokumentów dołączonych do pozwu wynika, że pozwana wystawiła weksel własny in blanco w celu zabezpieczenia łączącej ją ze stroną powodową umowy pożyczki.

2.2. W odpowiedzi na pozew z dnia 23 października 2017 roku pełnomocnik z urzędu ustanowiony dla pozwanej B. W., wniósł o oddalenie powództwa w całości, kwestionując je zarówno co do zasady, jak i co do wysokości. W uzasadnieniu wskazał, że powód nie wykazał w żaden sposób powstania zobowiązania o treści wyrażonej w wekslu, a w szczególności nie przedłożył umowy pożyczki, która takie źródło zobowiązania miała stanowić. Brak dołączenia umowy pożyczki przez powoda uniemożliwia zatem weryfikację prawidłowości uzupełnienia weksla in blanco. Wskazał również, że umowa z której istnienia powód wywodzi swoje roszczenie, spełniała przesłanki umowy o kredyt konsumencki. Pozwana zauważyła, że wskazana ustawa przewiduje szereg przepisów zapewniających ochronę konsumenta (w naszym przypadku pozwanej B. W.), wobec tego uwzględnienie roszczeń powoda w oparciu o samą treść weksla, w oderwaniu od treści umowy, stanowiącej podstawę łączącego strony stosunku prawnego, pozostawałoby w sprzeczności z chronionym przez ustawę interesem konsumenta.

2.3. Pismem z dnia 8 listopada 2017 roku strona powodowa podtrzymała dotychczasowe stanowisko w sprawie i obszernie odniosła się do podstaw odpowiedzialności pozwanej. Pełnomocnik powoda podkreślił, że strona powodowa dochodzi swojego roszczenia na podstawie weksla, który konstytuuje samodzielne zobowiązanie. Powodowa spółka podkreśliła, że ciężar dowodu wypełnienia weksla niezgodnie z deklaracją wekslową spoczywa na dłużniku, czyli in concreto na pozwanej.

3. Sprawa VII C 244/17

3.1. Pozwem z dnia 16 lutego 2017 roku (...) S.A. wniosła o zasądzenie od M. K. (1) (dalej także: pozwany) kwoty 6050,66 złotych z odsetkami umownymi za opóźnienie w wysokości odpowiadającej dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 3 listopada 2016 roku do dnia zapłaty. W uzasadnieniu strona powodowa wskazała, że pozwany przez podpisanie weksla zobowiązał się do zapłaty w dniu 4 sierpnia 2016 roku kwoty wskazanej na wekslu, ale mimo upływu terminu płatności kwota ta nie została uiszczona. Z dokumentów dołączonych do pozwu wynika, że pozwany wystawił weksel własny in blanco w celu zabezpieczenia łączącej go ze stroną powodową umowy pożyczki.

3.2. Na rozprawie pozwany M. K. (1) – działając w procesie samodzielnie, bez udziału zawodowego pełnomocnika - wniósł o oddalenie powództwa, zarzucając przede wszystkim, że powództwo jest bezzasadne, gdyż spona płaci pożyczkę.

3.3. Pismem z dnia 30 czerwca 2017 roku (...) S.A. zmodyfikowała powództwo, cofając pozew w zakresie żądania zasądzenia kwoty 1600 złotych. Strona powodowa ostatecznie wniosła o zasądzenie na swoją rzecz kwoty 4450,66

złotych wraz z odsetkami umownymi, obliczonymi tak, jak w treści pozwu. Pełnomocnik powoda podkreśliła, że dochodzi swojego roszczenia na podstawie weksla, a zobowiązanie wekslowe ma charakter abstrakcyjny, co oznacza, że ciężar dowodu przesuwa się na dłużnika. Mimo zobowiązania Sądu (...) S.A. nie przedłożyła umowy pożyczki, która była zabezpieczona wekslem.

4. Sprawa VII C 366/17.

4.1. W sprawie prowadzonej pod sygn. akt VII C 366/17 (...) S.A. pozwem z dnia 21 lutego 2017 roku wniosła o zasądzenie od K. W. (dalej także: pozwany) kwoty 8 527,19 złotych z odsetkami umownymi za opóźnienie w wysokości odpowiadającej dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 28 stycznia 2017 roku do dnia zapłaty. W uzasadnieniu strona powodowa wskazała, że pozwany przez podpisanie weksla zobowiązał się do zapłaty w dniu 29 września 2016 roku kwoty wskazanej na wekslu, ale mimo upływu terminu płatności kwota ta nie została uiszczona. Z dokumentów dołączonych do pozwu wynika, że pozwany wystawił weksel własny in blanco w celu zabezpieczenia łączącej go ze stroną powodową umowy pożyczki.

4.2. Odpis pozwu został doręczony pozwanemu prawidłowo w trybie art. 139 § 1 k.p.c. (po dwukrotnej awizacji). Pozwany nie zajął w sprawie żadnego stanowiska.

5. Sprawa VII C 400/17.

5.1. W sprawie prowadzonej pod sygn. akt VII C 400/17 (...) S.A. pozwem z dnia 27 lutego 2017 roku wniosła o zasądzenie od M. K. (2) (dalej także: pozwany) kwoty 3383,10 złotych z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP od dnia 8 lutego 2016 roku do dnia zapłaty. W uzasadnieniu strona powodowa wskazała, że pozwany przez podpisanie weksla zobowiązał się do zapłaty w dniu 7 lutego 2017 roku kwoty wskazanej na wekslu, ale mimo upływu terminu płatności kwota ta nie została uiszczona. Z dokumentów dołączonych do pozwu wynika, że pozwany wystawił weksel własny in blanco w celu zabezpieczenia łączącej go ze stroną powodową umowy pożyczki.

5.2. Odpis pozwu został doręczony osobiście pozwanemu, który nie zajął żadnego stanowiska w sprawie.

6. Sprawa VII C 403/17.

6.1. W sprawie prowadzonej pod sygn. akt VII C 403/17 (...) S.A. pozwem z dnia 7 marca 2017 roku wniosła o zasądzenie od E. K. (dalej także: pozwana) kwoty 8 243,08 złotych z odsetkami umownymi za opóźnienie w wysokości odpowiadającej dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 18 lutego 2017 roku do dnia zapłaty. W uzasadnieniu strona powodowa wskazała, że pozwana przez podpisanie weksla zobowiązała się do zapłaty w dniu 17 lutego 2017 roku kwoty wskazanej na wekslu, ale mimo upływu terminu płatności kwota ta nie została uiszczona. Z dokumentów dołączonych do pozwu wynika, że pozwana wystawiła weksel własny in blanco w celu zabezpieczenia łączącej ją ze stroną powodową umowy pożyczki.

6.2. Pozwana nie zajęła żadnego stanowiska w sprawie.

7. Sprawa VII C 869/17

7.1. W sprawie prowadzonej pod sygn. akt VII C 869/17 (...) S.A. pozwem z dnia 15 maja 2017 roku wniosła o zasądzenie od M. K. (3) (dalej także: pozwana) kwoty 46 565,83 złotych z odsetkami umownymi za opóźnienie w wysokości odpowiadającej dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 26 kwietnia 2017 roku do dnia zapłaty. W uzasadnieniu strona powodowa wskazała, że pozwana przez podpisanie weksla zobowiązała się do zapłaty w dniu 25 kwietnia 2017 roku kwoty wskazanej na wekslu, ale mimo upływu terminu płatności kwota ta nie została uiszczona. Z dokumentów dołączonych do pozwu wynika, że pozwana wystawiła weksel własny in blanco w celu zabezpieczenia łączącej ją ze stroną powodową umowy pożyczki.

7.2. Pozwana - mimo prawidłowego doręczenia odpisu pozwu w trybie doręczenia zastępczego (na podstawie art. 139 § 1 k.p.c.) – nie zajęła w sprawie żadnego stanowiska.

8. Sprawa VII C 1067/17.

8.1. W sprawie prowadzonej pod sygn. akt VII C 1067/17 (...)fi (...) S.A. pozwem z dnia 31 maja 2017 roku wniosła o zasądzenie od A. L. (dalej także: pozwany) kwoty 7 308,81 złotych z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP od dnia 5 maja 2016 roku do dnia zapłaty. W uzasadnieniu strona powodowa wskazała, że pozwany przez podpisanie weksla zobowiązał się do zapłaty w dniu 4 maja 2017 roku kwoty wskazanej na wekslu, ale mimo upływu terminu płatności kwota ta nie została uiszczona. Z dokumentów dołączonych do pozwu wynika, że pozwany wystawił weksel własny in blanco w celu zabezpieczenia łączącej go ze stroną powodową umowy pożyczki.

8.2. Pozwany nie zajął w sprawie żadnego stanowiska.

9. Sprawa VII C 1145/17

9.1. W sprawie prowadzonej pod sygn. akt VII C 1145/17 (...) S.A. pozwem z dnia 4 maja 2016 roku wniosła o zasądzenie od S. K. (1) (dalej także: pozwany) kwoty 8 383,51 złotych z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP od dnia 6 lutego 2016 roku do dnia zapłaty. W uzasadnieniu strona powodowa wskazała, że pozwany przez podpisanie weksla zobowiązał się do zapłaty w dniu 5 lutego 2016 roku kwoty wskazanej na wekslu, ale mimo upływu terminu płatności kwota ta nie została uiszczona. Z dokumentów dołączonych do pozwu wynika, że pozwany wystawił weksel własny in blanco w celu zabezpieczenia łączącej go ze stroną powodową umowy pożyczki.

9.2. Postanowieniem z dnia 27 września 2016 roku (sygn. akt X Nc 8594/16) Sąd Rejonowy w Bielsku – Białej przekazał sprawę tutejszemu Sądowi według właściwości.

9.3. Pozwany – mimo prawidłowego doręczenia odpisu pozwu w trybie doręczenia zastępczego (na podstawie art. 139 § 1 k.p.c.) – nie zajął w sprawie żadnego stanowiska.

10. Sprawa VII C 1604/17.

10.1. W sprawie prowadzonej pod sygn. akt VII C 1604/17 (...) S.A. pozwem z dnia 24 lutego 2016 roku wniosła o zasądzenie od A. T. kwoty 7 221,17 złotych z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP od dnia 3 lutego 2016 roku do dnia zapłaty. W uzasadnieniu strona powodowa wskazała, że pozwana przez podpisanie weksla zobowiązała się do zapłaty w dniu 2 lutego 2016 roku kwoty wskazanej na wekslu, ale mimo upływu terminu płatności kwota ta nie została uiszczona. Z dokumentów dołączonych do pozwu wynika, że pozwana wystawiła weksel własny in blanco w celu zabezpieczenia łączącej ją ze stroną powodową umowy pożyczki.

10.2. Postanowieniem z dnia 13 lipca 2016 roku (sygn. akt X Nc 5182/16) Sąd Rejonowy w Bielsku – Białej przekazał sprawę tutejszemu Sądowi według właściwości.

10.3. Pozwana - mimo prawidłowego doręczenia odpisu pozwu w trybie doręczenia zastępczego (na podstawie art. 139 § 1 k.p.c.) – nie zajęła w sprawie żadnego stanowiska.

11. Sprawa VII C 2025/17

11.1 W sprawie prowadzonej pod sygn. akt VII C 2025/17 (...) S.A. pozwem z dnia 30 października 2017 roku wniosła o zasądzenie od A. L. (dalej także: pozwany) kwoty 3 966,88 złotych z odsetkami umownymi za opóźnienie w wysokości odpowiadającej dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 4 października 2017 roku do dnia zapłaty. W uzasadnieniu strona powodowa wskazała, że pozwany przez podpisanie weksla zobowiązał się do zapłaty w dniu 3 października 2017 roku kwoty wskazanej na wekslu, ale mimo upływu terminu płatności kwota ta

nie została uiszczona. Z dokumentów dołączonych do pozwu wynika, że pozwany wystawił weksel własny in blanco w celu zabezpieczenia łączącej go ze stroną powodową umowy pożyczki.

11.2 Pozwany nie zajął żadnego stanowiska w sprawie.

12. Postanowieniami z dnia 20 grudnia 2017 roku wydanymi w wyżej wymienionych sprawach Sąd połączył sprawy do wspólnego rozpoznania i dalszego prowadzenia pod sygn. VII C 149/17.

13. Zarządzeniami wydanymi we wszystkich opisanych wyżej sprawach stwierdzono brak podstaw do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym na podstawie weksla i skierowano sprawy do rozpoznania według przepisów ogólnych o procesie.

II. Stan faktyczny:

14. Strona powodowa jest spółką akcyjną, a zgodnie z odpisem z Krajowego Rejestru Sądowego – Rejestru Przedsiębiorców jej przeważający przedmiot działalności obejmuje udzielanie kredytów. Żaden z pozwanych nie prowadzi działalności gospodarczej (okoliczność bezsporna).

15. Odnośnie do B. W..

15.1 Pozwana B. W. zawarła w dniu 29 czerwca 2016 r. jako konsument z (...) S.A. umowę pożyczki nr (...), na zabezpieczenie której wystawiono weksel nr (...).

15.2. Zgodnie z treścią wymienionej wyżej umowy całkowita kwota pożyczki wynosiła 6 500 zł, natomiast całkowita kwota do zapłaty wynosiła 14 004 zł. Pożyczkodawca uprawniony był do pobrania opłaty przygotowawczej w wysokości 129 zł, wynagrodzenia prowizyjnego w wysokości 5 251 00 zł, wynagrodzenia z tytułu przyznania na wniosek pożyczkobiorcy (...) w wysokości 1 100 zł, które to opłaty miały być rozłożone na raty i spłacane przez pożyczkobiorcę wraz z pożyczką. Całkowity koszt pożyczki, czyli wszelkie koszty które pożyczkobiorca był zobowiązany ponieść w związku z zawartą umową wynosił 7 504,00 zł. Pożyczka została udzielona na okres 36 miesięcy.

15.3. Przy zawarciu umowy pożyczki o numerze (...) B. W. podpisała weksel własny niezupełny (in blanco) nie na zlecenie, który wręczyła (...) S.A. Weksel ten został następnie wypełniony przez powodową spółkę w ten sposób, że wskazano sumę wekslową 13 236,89 zł (także słownie) oraz termin zapłaty – 27 grudnia 2016 roku. Weksel miał być płatny w B..

15.4. W dniu 27 listopada 2016 roku (...) S.A. skierowała do B. W. pismo informujące o wypowiedzeniu umowy pożyczki, z powodu niespłacania pożyczki zgodnie z harmonogramem. W piśmie wskazano, że dług pozwanej wynosił 13 236,89 zł, na co składał się kapitał w kwocie 13 226,00 zł oraz umowne odsetki dzienne w wysokości 10,89 zł. Tym samym pismem powód zawiadomił pozwaną o wypełnieniu weksla in blanco oraz wezwał ją do zapłaty w terminie 30 dni.

15.5 Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie oryginału weksla, pisma wypowiedzającego umowę pożyczki oraz umowy pożyczki nr (...) z dnia 29 czerwca 2016 r.

16. Odnośnie do M. K. (1).

16.1. Pozwany M. K. (1) zawarł jako konsument z (...) S.A. trzy umowy pożyczki, w tym umowę, na zabezpieczenie której wystawiono weksel nr (...). M. K. (1) zaciągnął pożyczki na łączną kwotę około 10 000 złotych, a do spłaty ma około 28 000 złotych.

16.2. Przy zawarciu umowy pożyczki o numerze (...) M. K. (4) podpisał weksel własny niezupełny (in blanco) nie na zlecenie, który wręczył (...) S.A. Weksel ten został następnie wypełniony przez powodową spółkę w ten sposób, że

wskazano sumę wekslową 9102,66 zł (także słownie) oraz termin zapłaty – 4 sierpnia 2016 roku. Weksel miał być płatny w B..

16.3. W dniu 2 października 2016 roku (...) S.A. skierowała do M. K. (1) pismo informujące o wypowiedzeniu umowy pożyczki, z powodu niespłacania pożyczki zgodnie z harmonogramem. W piśmie wskazano, że dług pozwanego wynosił 9102,66 zł, na co składał się kapitał w kwocie 7300 zł, „kwota obliczona na podstawie pkt 11.2b umowy” – 1460 zł, „kwota obliczona na podstawie pkt 11.2c umowy” – 315 zł oraz umowne odsetkiienne w wysokości 27,66 zł. Tym samym pismem powód zawiadomił pozwanego o wypełnieniu weksla in blanco oraz wezwał go do zapłaty w terminie 30 dni.

16.4. Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie oryginału weksla, pisma wypowiadającego umowę pożyczki oraz zeznań pozwanego, złożonych na rozprawie w dniu 8 czerwca 2017 roku.

16.5 Zarządzeniem z dnia 8 czerwca 2017 roku Sąd zobowiązał pełnomocnika powoda do przedłożenia oryginału umowy pożyczki o numerze (...), która łączyła powódkę z pozwanym. Powód nie wykonał tego zobowiązania, powołując się na abstrakcyjny charakter zobowiązania wekslowego. Ze względu na fakt, że również pozwany nie przedstawił umowy pożyczki, Sąd nie ma możliwości poczynienia ustaleń dotyczących jej postanowień. Nie jest możliwe ustalenie, jaka część dochodzonej przez powoda kwoty obejmuje należność główną, a jaka – dodatkowych opłat obciążających konsumenta.

17. Odnośnie do K. W..

17.1. Pozwany K. W. zawarł jako konsument z (...) S.A. umowę pożyczki nr (...). Umowa pożyczki nie została dołączona do pozwu.

17.2. Przy zawarciu umowy pożyczki o numerze (...) K. W. podpisał weksel własny niezupełny (in blanco) nie na zlecenie, który wręczył (...) S.A. Weksel ten został następnie wypełniony przez powodową spółkę w ten sposób, że wskazano sumę wekslową 8527,19 zł (także słownie) oraz termin zapłaty – 27 stycznia 2017 roku. Weksel miał być płatny w B..

17.3. W dniu 28 grudnia 2016 roku (...) S.A. skierowała do K. W. pismo informujące o wypowiedzeniu umowy pożyczki, z powodu niespłacania pożyczki zgodnie z harmonogramem. W piśmie wskazano, że dług pozwanego wynosił 8527,19 zł, w tym kwota niespłaconej pożyczki – 8520 zł oraz umowne odsetkiienne w wysokości 7,19 zł. Tym samym pismem powód zawiadomił pozwanego o wypełnieniu weksla in blanco oraz wezwał go do zapłaty w terminie 30 dni.

17.4. Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie oryginału weksla oraz pisma wypowiadającego umowę pożyczki.

18. Odnośnie do M. K. (2).

18.1. Pozwany M. K. (2) zawarł jako konsument z (...) S.A. umowę pożyczki, która nie została dołączona do pozwu.

18.2. Przy zawarciu umowy pożyczki o numerze (...) M. K. (2) podpisał weksel własny niezupełny (in blanco) nie na zlecenie, który wręczył (...) S.A. Weksel ten został następnie wypełniony przez powodową spółkę w ten sposób, że wskazano sumę wekslową 3883,10zł (także słownie) oraz termin zapłaty – 7 lutego 2017 roku. Weksel miał być płatny w B..

18.3. W dniu 8 stycznia 2017 roku (...) S.A. skierowała do M. K. (2) pismo informujące o wypowiedzeniu umowy pożyczki, z powodu niespłacania pożyczki zgodnie z harmonogramem. W piśmie wskazano, że dług pozwanego wynosił 3883,10 zł, na co składał się kapitał w kwocie 3136 zł, „kwota obliczona na podstawie pkt 9.2.a postanowień umowy” – 6,96 zł, „kwota obliczona na podstawie pkt 9.2b postanowień umowy” – 627,20zł, „kwota obliczona na podstawie pkt 9.2c postanowień umowy” – 105 zł oraz umowne odsetkiienne w wysokości 7,94 zł. Tym samym pismem powód zawiadomił pozwanego o wypełnieniu weksla in blanco oraz wezwał go do zapłaty w terminie 30 dni.

18.4. Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie oryginału weksła oraz pisma wypowiedającego umowę pożyczki.

19. Odnośnie do E. K.

19.1. Pozwana E. K. zawarła jako konsument z (...) S.A. umowę pożyczki, na zabezpieczenie której wystawiono weksel nr (...). Umowa nie została dołączona do pozwu.

19.2. Przy zawarciu umowy pożyczki o numerze (...) pozwana podpisała weksel własny niezupełny (in blanco) nie na zlecenie, który wręczył (...) S.A. Weksel ten został następnie wypełniony przez powodową spółkę w ten sposób, że wskazano sumę wekslową 8243,08 zł (także słownie) oraz termin zapłaty – 17 lutego 2017 roku. Weksel miał być płatny w B..

19.3. W dniu 8 stycznia 2017 roku (...) S.A. skierowała do E. K. pismo informujące o wypowiedzeniu umowy pożyczki, z powodu niespłacania pożyczki zgodnie z harmonogramem. W piśmie wskazano, że dług pozwanej wynosił 8243,08 zł, w tym kwota niespłaconej pożyczki – 8236 zł oraz umowne odsetkiienne w wysokości 7,08 zł. Tym samym pismem powód zawiadomił pozwanego o wypełnieniu weksła in blanco oraz wezwał go do zapłaty w terminie 30 dni.

19.4. Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie oryginału weksła oraz pisma wypowiedającego umowę pożyczki.

20. Odnośnie do M. K. (3).

20.1. Pozwana M. K. (3) zawarła jako konsument z (...) S.A. umowę pożyczki, która nie została dołączona do pozwu.

20.2. Przy zawarciu umowy pożyczki o numerze (...) pozwana podpisała weksel własny niezupełny (in blanco) nie na zlecenie, który wręczyła (...) S.A. Weksel ten został następnie wypełniony przez powodową spółkę w ten sposób, że wskazano sumę wekslową 46565,83 zł (także słownie) oraz termin zapłaty – 7 lutego 2017 roku. Weksel miał być płatny w B..

20.3. W dniu 8 stycznia 2017 roku (...) S.A. skierowała do M. K. (3) pismo informujące o wypowiedzeniu umowy pożyczki, z powodu niespłacania pożyczki zgodnie z harmonogramem. W piśmie wskazano, że dług pozwanego wynosił 3883,10 zł, na co składał się kapitał w kwocie 3136 zł, „kwota obliczona na podstawie pkt 9.2.a postanowień umowy” – 6,96 zł, „kwota obliczona na podstawie pkt 9.2b postanowień umowy” – 627,20zł, „kwota obliczona na podstawie pkt 9.2c postanowień umowy” – 105 zł oraz umowne odsetkiienne w wysokości 7,94 zł. Tym samym pismem powód zawiadomił pozwanego o wypełnieniu weksła in blanco oraz wezwał go do zapłaty w terminie 30 dni.

20.4. Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie oryginału weksła, pisma wypowiedającego umowę pożyczki.

21. Odnośnie do A. L..

21.1. W dniu 30 października 2014 roku pozwany A. L. zawarł jako konsument z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w B. umowę pożyczki, która nie została dołączona do pozwu.

21.2. Przy zawarciu umowy pożyczki o numerze (...) A. L. podpisał weksel własny niezupełny (in blanco) nie na zlecenie, który wręczył (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w B..

21.4. W dniu 18 grudnia 2014 roku (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w B. zawarła z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w B. umowę cesji, na podstawie której przeniosła wierzytelność wekslową na rzecz tej spółki. (...) spółka z o.o. (cesjonariusz) został przekształcony w spółkę pod firmą (...) Spółka Akcyjna w B. (powoda w niniejszej sprawie).

21.5. Weksel ten został następnie wypełniony przez powodową spółkę w ten sposób, że wskazano sumę wekslową 7308,81zł (także słownie) oraz termin zapłaty – 4 maja 2017 roku. Weksel miał być płatny w B..

21.6. (...) S.A. skierowała do A. L. pismo informujące o wypowiedzeniu umowy pożyczki, z powodu niesplacania pożyczki zgodnie z harmonogramem. W piśmie wskazano, że dług pozwanego wynosił 8108,81 zł, na co składał się kapitał w kwocie 6200 zł, „kwota obliczona na podstawie pkt 11.2.b postanowień umowy” – 1240 zł, „kwota obliczona na podstawie pkt 11.2c postanowień umowy” – 570 zł, oraz umowne odsetki dzienne w wysokości 98,81 zł. Tym samym pismem powód zawiadomił pozwanego o wypełnieniu weksla in blanco oraz wezwał go do zapłaty w terminie 30 dni.

21.7. Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie oryginału weksla, umowy cesji wierzytelności wekslowej, odpisów z rejestru przedsiębiorców oraz pisma wypowiadającego umowę pożyczki.

22. Odnośnie do S. K. (1).

22.1. W dniu 17 października 2013 roku pozwany S. K. (1) zawarł jako konsument z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w B. umowę pożyczki, która nie została dołączona do pozwu.

22.2. Przy zawarciu umowy pożyczki o numerze (...) S. K. (1) podpisał weksel własny niepełny (in blanco) nie na zlecenie, który wręczył (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w B..

22.3. W dniu 18 grudnia 2014 roku (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w B. zawarła z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w B. umowę cesji, na podstawie której przeniosła wierzytelność wekslowej na rzecz tej spółki. (...) spółka z o.o. (cesjonariusz) został przekształcony w spółkę pod firmą (...) Spółka Akcyjna w B. (powoda w niniejszej sprawie).

22.4. Weksel ten został następnie wypełniony przez powodową spółkę w ten sposób, że wskazano sumę wekslową 9707,51 zł (także słownie) oraz termin zapłaty – 5 lutego 2016 roku. Weksel miał być płatny w B..

22.5. W dniu 4 kwietnia 2017 roku (...) S.A. skierowała do S. K. (1) pismo informujące o wypowiedzeniu umowy pożyczki, z powodu niesplacania pożyczki zgodnie z harmonogramem. W piśmie wskazano, że dług pozwanego wynosił 9707,51 zł, na co składała się kwota niesplaconej pożyczki - 7344 zł, „kwota obliczona na podstawie pkt 11.2.a postanowień umowy” – 621,93 zł, „kwota obliczona na podstawie pkt 11.2.b postanowień umowy” – 1468,80 zł, „kwota obliczona na podstawie pkt 11.2c postanowień umowy” – 240 zł, oraz umowne odsetki dzienne w wysokości 32,78 zł. Tym samym pismem powód zawiadomił pozwanego o wypełnieniu weksla in blanco oraz wezwał go do zapłaty w terminie 30 dni.

22.6. Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie oryginału weksla, umowy cesji wierzytelności wekslowej, odpisów z rejestru przedsiębiorców oraz pisma wypowiadającego umowę pożyczki.

23. Odnośnie do A. T..

23.1. Pozwana A. T. zawarła jako konsument z (...) S.A. umowę pożyczki, która nie została dołączona do pozwu.

23.2. Przy zawarciu umowy pożyczki o numerze (...) pozwana podpisała weksel własny niepełny (in blanco) nie na zlecenie, który wręczył (...) S.A. Weksel ten został następnie wypełniony przez powodową spółkę w ten sposób, że wskazano sumę wekslową 7221,17 zł (także słownie) oraz termin zapłaty – 2 lutego 2016 roku. Weksel miał być płatny w B..

23.3. (...) S.A. skierowała do A. T. pismo informujące o wypowiedzeniu umowy pożyczki, z powodu niesplacania pożyczki zgodnie z harmonogramem. W piśmie wskazano, że dług pozwanej wynosił 7221,17 zł, w tym kwota niesplaconej pożyczki – 5958 zł, kwota obliczona na podstawie pkt 9.2a postanowień umowy – 20,05 zł, kwota obliczona na podstawie pkt 2b postanowień umowy – 1191,60 zł, kwota obliczona na podstawie pkt 9.2c postanowień

umowy – 45 zł oraz umowne odsetki dzienne w wysokości 6,52 zł. Tym samym pismem powód zawiadomił pozwanego o wypełnieniu weksla in blanco oraz wezwał go do zapłaty w terminie 30 dni.

23.4. Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie oryginału weksla oraz pisma wypowiedającego umowę pożyczki.

25. Odnośnie do W. L..

25.1. W dniu 6 października 2016 roku pozwany W. L. zawarł jako konsument z (...) Spółką Akcyjną w B. umowę pożyczki, która nie została dołączona do pozwu.

25.2. Przy zawarciu umowy pożyczki o numerze (...) W. L. podpisał weksel własny niezupełny (in blanco) nie na zlecenie, który wręczył (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w B.. Weksel ten został następnie wypełniony przez powodową spółkę w ten sposób, że wskazano sumę wekslową 4966,88 zł (także słownie) oraz termin zapłaty – 3 października 2017 roku. Weksel miał być płatny w B..

25.3. (...) S.A. skierowała do W. L. pismo informujące o wypowiedzeniu umowy pożyczki, z powodu niespłacania pożyczki zgodnie z harmonogramem. W piśmie wskazano, że dług pozwanego wynosił (...),88, w tym umowne odsetki dzienne w wysokości 26,88 zł. Tym samym pismem powód zawiadomił pozwanego o wypełnieniu weksla in blanco oraz wezwał go do zapłaty w terminie 30 dni.

25.4. Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie oryginału weksla, umowy cesji wierzytelności wekslowej, odpisów z rejestru przedsiębiorców oraz pisma wypowiedającego umowę pożyczki.

III. Stan prawny.

Przepisy prawa międzynarodowego, stanowiące część krajowego porządku prawnego:

26. Konwencja w sprawie jednolitej ustawy o wekslach trasowanych i własnych, sporządzona w G. dnia 7 czerwca 1930 roku (Dz. U. z 1937 r. nr 26 poz. 175; dalej: Konwencja).

„**Artykuł I ust. 1.** Wysokie Ukladające się Strony zobowiązują się wprowadzić na swych obszarach, bądź w jednym z tekstów oryginalnych, bądź też w swoim języku własnym, Ustawę jednolitą, stanowiącą załącznik I do niniejszej konwencji”.

Załącznik I do Konwencji – Ustawa jednolita o wekslu trasowanym i własnym.

„**Art. 10.** Jeżeli weksel, niezupełny w chwili wystawienia, uzupełniony został niezgodnie z zawartym porozumieniem, nie można wobec posiadacza zasłaniać się zarzutem, że nie zastosowano się do tego porozumienia, chyba że posiadacz nabył weksel w złej wierze albo przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa”.

„**Art. 75.** Weksel własny zawiera:

- 1) nazwę „weksel” w samym tekście dokumentu, w języku, w jakim go wystawiono;
- 2) przyrzeczenie bezwarunkowe zapłacenia oznaczonej sumy pieniężnej;
- 3) oznaczenie terminu płatności;
- 4) oznaczenie miejsca płatności;
- 5) nazwisko osoby, na której rzecz lufo na której zlecenie zapłata ma być dokonana;
- 6) oznaczenie daty i miejsca wystawienia wekslu;

7) podpis wystawcy weksłu”.

„**Art. 77.** Do weksłu własnego stosuje się przepisy o weksłu trasowanym, o ile z istotą weksłu własnego nie zostają w sprzeczności i dotyczą:

indosu (art. 11 - 20);

(...)

Również stosuje się do weksli u własnego przepisy o weksłu płatnym u trzeciego lub w innej miejscowości niż miejsce zamieszkania trasata (art. 4 i 27), o zastrzeżeniu odsetek (art. 5), o różnicach w oznaczeniu sumy wekslowej (art. 6), o skutkach podpisu, złożonego w warunkach, przewidzianych w art. 7, o skutkach podpisu osoby, działającej bez pełnomocnictwa albo przekraczającej jego granice (art. 8), i o weksłu in blanco (art. 10)”.

„**Art. 21** Każda z W. Układających się Stron zastrzega sobie możliwość ograniczenia zobowiązania, wspomnianego w artykule pierwszym konwencji, wyłącznie do przepisów o weksłu trasowanym i niewprowadzania na swym obszarze postanowień o weksłu własnym, zawartych w tytule II ustawy (jednolitej. W tym przypadku W. Układająca się Strona, która skorzystała z tego zastrzeżenia, będzie uważana za stronę tylko co do weksłu trasowanego”.

Przepisy polskiego prawa krajowego:

27. Ustawa z dnia 28 kwietnia 1936 roku – Prawo wekslowe (jednolity tekst: Dz. U. z 2016 r. poz. 160; dalej: Prawo wekslowe):

„**Art. 101.** Weksel własny zawiera:

- 1) nazwę "weksel" w samym tekście dokumentu, w języku, w jakim go wystawiono;
- 2) przyrzeczenie bezwarunkowe zapłacenia oznaczonej sumy pieniężnej;
- 3) oznaczenie terminu płatności;
- 4) oznaczenie miejsca płatności;
- 5) nazwisko osoby, na której rzecz lub na której zlecenie zapłata ma być dokonana;
- 6) oznaczenie daty i miejsca wystawienia weksłu;
- 7) podpis wystawcy weksłu”.

„**Art. 103 ust. 1 i 2.** Do weksłu własnego stosuje się przepisy o weksłu trasowanym, o ile z istotą weksłu własnego nie zostają w sprzeczności i dotyczą:

indosu (art. 11-20);

(...)

Również stosuje się do weksłu własnego przepisy o weksłu płatnym u trzeciego lub w innej miejscowości, niż miejsce zamieszkania trasata (art. 4 i 27), o zastrzeżeniu odsetek (art. 5), o różnicach w oznaczeniu sumy wekslowej (art. 6), o skutkach podpisu, złożonego w warunkach, przewidzianych w art. 7, o skutkach podpisu osoby, działającej bez pełnomocnictwa albo przekraczającej jego granice (art. 8), o weksłu in blanco (art. 10) oraz o protestach (art. 85-94) z tą różnicą, że protest ma być dokonany przeciw wystawcy”.

„**Art. 10.** Jeżeli weksel, niezupełny w chwili wystawienia, uzupełniony został niezgodnie z zawartym porozumieniem, nie można wobec posiadacza zasłaniać się zarzutem, że nie zastosowano się do tego porozumienia, chyba że posiadacz nabył weksel w złej wierze albo przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa”.

28. Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (jednolity tekst: Dz. U. z 2016 r. poz. 1528)

„**Art. 41. 1.** Weksel lub czek konsumenta wręczony kredytodawcy w celu spełnienia lub zabezpieczenia świadczenia wynikającego z umowy o kredyt konsumencki powinien zawierać klauzulę „nie na zlecenie” lub inną równoznaczną.

2. W razie przyjęcia przez kredytodawcę weksla lub czeku niezawierającego klauzuli „nie na zlecenie” i przeniesienia takiego weksla lub czeku na inną osobę, kredytodawca jest zobowiązany do naprawienia poniesionej przez konsumenta szkody przez zapłatę weksla lub czeku.

3. Przepis ust. 2 stosuje się również, gdy weksel lub czek znalazł się w posiadaniu innej osoby wbrew woli kredytodawcy.

4. Kredytodawca jest zobowiązany niezwłocznie po spełnieniu przez konsumenta świadczenia wynikającego z umowy o kredyt konsumencki zwrócić weksel konsumentowi”.

29. Ustawa z dnia 23 września 1964 roku – Kodeks cywilny (jednolity tekst: Dz. U. z 2017 r. poz. 459).

„**Art. 385¹ § 1 k.c.** Postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne)”.

„**Art. 385² k.c.** Oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny”.

30. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 roku – Kodeks postępowania cywilnego (jednolity tekst: Dz. U. z 2018 r. poz. 155; dalej: k.p.c.).

„**Art. 321 § 1.** Sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, ani zasądzać ponad żądanie”.

Prawo Unii Europejskiej

31. Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej.

„**Art. 38.** Zapewnia się wysoki poziom ochrony konsumentów w politykach Unii Europejskiej”.

32. Dyrektywa Rady nr 93/13/EWG w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. Urz. UE L nr 95 str. 29; dalej także : dyrektywa nr 93/13)

Motyw nr 24: „Sądy i organy administracyjne Państw Członkowskich muszą mieć do swojej dyspozycji stosowne i skuteczne środki zapobiegające stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich”.

„**Art. 3 ust. 1.** Warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, mogą być uznane za nieuczciwe, jeśli stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy, praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta”.

„**Art. 6 ust. 1. Państwa Członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla**

konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków”.

„**Art. 7 ust. 1.** Zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów Państwa Członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców i dostawców z konsumentami”.

33. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2008/48 z 23 kwietnia 2008 roku w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylająca dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz. Urz. UE L 133 str. 43, dalej także: dyrektywa nr (...))

Motyw nr 8 in principio: „Pełna harmonizacja jest niezbędna do zapewnienia wszystkim konsumentom we Wspólnocie wysokiego i równoważnego poziomu ochrony ich interesów i stworzenia prawdziwego rynku wewnętrznego. Dlatego państwa członkowskie nie powinny mieć możliwości utrzymywania ani wprowadzania przepisów krajowych innych niż ustanowione w niniejszej dyrektywie. Ograniczenia te jednak powinny mieć zastosowanie wyłącznie w zakresie, w jakim przepisy zostały zharmonizowane w niniejszej dyrektywie. Tam, gdzie przepisy nie zostały zharmonizowane, państwa członkowskie powinny mieć swobodę utrzymywania i wprowadzania przepisów krajowych”.

Motyw nr 31: „W celu umożliwienia konsumentom poznania swoich praw i obowiązków wynikających z umowy o kredyt powinna ona zawierać wszelkie niezbędne informacje podane w sposób jasny i zwięzły”.

Motyw nr 41: „Przeniesienie praw kredytodawcy wynikających z umowy o kredyt nie powinno skutkować pogorszeniem sytuacji konsumenta. Konsument powinien być również należycie poinformowany w przypadku przeniesienia praw wynikających z umowy o kredyt na stronę trzecią. (...)”

„**Art. 17 ust. 1.** W przypadku, gdy prawa kredytodawcy wynikające z umowy o kredyt lub sama umowa zostają przeniesione na stronę trzecią, konsument ma prawo powoływać się wobec cesjonariusza na wszelkie uprawnienia, jakie przysługiwały mu względem pierwotnego kredytodawcy, włącznie z potrąceniem wzajemnych roszczeń, jeżeli jest ono dopuszczalne w danym państwie członkowskim”.

IV. Uzasadnienie pytania pierwszego:

34. Przed przystąpieniem do szczegółowego przedstawienia powziętych w toku rozpoznawania połączonych spraw wątpliwości prawnych należy zaznaczyć, że wspólnym elementem wszystkich zawisłych przed Sądem spraw jest fakt, że powodowa spółka dochodzi należności od pożyczkobiorców – będących konsumentami – wyłącznie na podstawie weksli. Powódka nie powołuje się na stosunek podstawowy i nie załącza umów pożyczki ani deklaracji wekslowych. Jedyne w sprawie przeciwko B. W. Sąd dysponuje umową stanowiącą stosunek podstawowy dla zobowiązania wekslowego. W sprawie przeciwko M. K. (1) pełnomocnik powoda odmówił przedstawienia umowy stanowiącej stosunek podstawowy. W pozostałych sprawach pozwani nie zajęli żadnego stanowiska. Mimo tych różnic tożsamość podstawy faktycznej i prawnej powoduje, że we wszystkich sprawach Sąd powziął takie same wątpliwości co do wykładni prawa Unii Europejskiej.

35. Sąd powziął przede wszystkim wątpliwość dotyczącą tego, czy w świetle powołanych wyżej motywów i przepisów dyrektywy Rady nr 93/13/EWG w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2008/48 z 23 kwietnia 2008 roku w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylająca dyrektywę Rady 87/102/EWG, zapewniających konsumentowi ochronę przed nieuczciwymi warunkami umownymi w umowach o kredyt konsumencki, dopuszczalne jest ich zabezpieczenie ich spłaty za pomocą weksla in blanco.

36. Wątpliwości Sądu pytającego wynikają przede wszystkim z charakteru zobowiązania wekslowego. Na wstępie należy zauważyć, że ze względu na fakt, iż polska ustawa Prawo wekslowe odpowiada treści załącznika I do Konwencji

w sprawie jednolitej ustawy o wekslach własnych i trasowanych, przedstawiona niżej charakterystyka zobowiązania wekslowego w prawie polskim ma charakter uniwersalny, gdyż analogiczne rozwiązania obowiązują w prawie pozostałych państw – stron konwencji. Zgodnie z art. 101 pkt 2 Prawa wekslowego, najważniejszym elementem weksla jest właśnie bezwarunkowe przyrzeczenie zapłaty. Weksel jest papierem wartościowym konstytutywnym, gdyż prawidłowe jego wystawienie stanowi warunek powstania tego zobowiązania. Istotą zobowiązania wekslowego jest jego abstrakcyjność, co oznacza, że ma ono być całkowicie samodzielny i niezależny od przyczyny, która spowodowała jego zaciągnięcie. Co ważne, w świetle art. 1 i 101 pr. weksl. nie jest nawet możliwe wskazanie w treści weksla przyczyny jego wystawienia. W polskiej doktrynie z zakresu prawa wekslowego już kilkadziesiąt lat temu podkreślano, że „dla zrozumienia istoty zobowiązania wekslowego podstawowe znaczenie ma jego abstrakcyjny i bezwarunkowy charakter. To dzięki powyższym cechom można w pełni uświadomić sobie wartość jaką przedstawia weksel w obrocie gospodarczym” (I. Różański, Podręcznik prawa wekslowego wraz ze wzorami weksli, Warszawa 1957, s. 21). Nawet, jeżeli przyczyną wystawienia weksla jest inna łącząca strony umowa, ewentualna jej wadliwość nie wpływa na ważność zobowiązania wekslowego. Jak zauważył Sąd Najwyższy w zachowującym także współcześnie aktualność orzeczeniu z 30 września 1959 roku, „powód dochodzący swojego roszczenia na podstawie weksla nie ma obowiązku udowodnienia podstawy gospodarczej roszczenia” (orzeczenie z 30 września 1959 r., 4 CR 1215/58, zob. też przykładowo uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 17 czerwca 1999 r., I CKN 51/98 oraz Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 29 stycznia 2015 r., I ACa 733/14).

37. Konsekwencją abstrakcyjności zobowiązania wekslowego jest ograniczenie zakresu kognicji sądu rozpoznającego sprawę o roszczenia z weksla, którego rolą jest przede wszystkim ocena, czy weksel zawiera wszystkie elementy wymienione w art. 101 pkt 2 pr. weksl. Oznacza to, że przedstawienie przez powoda ważnego weksla jest – co do zasady – wystarczającą podstawą do wydania orzeczenia uwzględniającego powództwo. Warto podkreślić, że taka sytuacja ma miejsce zarówno wtedy, gdy sprawa podlega rozpoznaniu w postępowaniu nakazowym na podstawie art. 485 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, jak i wtedy, gdy sąd rozpoznaje sprawę o roszczenie z weksla według przepisów ogólnych o procesie. Brak możliwości badania z urzędu stosunku podstawowego nie jest bowiem konsekwencją ograniczeń postępowania nakazowego, ale szczególnej mocy dowodowej weksla, jako papieru wartościowego ucieleśniającego zobowiązanie dłużnika (zob. przykładowo wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 14 października 2015 r., I ACa 665/15). Norma wynikająca z art. 485 § 2 k.p.c. zdanie 1 in fine, który nakazuje sądowi wydanie nakazu zapłaty na podstawie weksla, jeżeli jego prawdziwość i treść nie budzi wątpliwości, ma charakter wtórny wobec istoty weksla jako papieru wartościowego.

38. Z treści załączonych przez powoda wypowiedzeń umów pożyczki, a pośrednio także z samych weksli wynika, iż był on wekslem niezpełnym w chwili wystawienia. Art. 10 pr. weksl. stanowi, że jeżeli weksel, niezpełny w chwili wystawienia, uzupełniony został niezgodnie z zawartym porozumieniem, nie można wobec posiadacza zasłaniać się zarzutem, że nie zastosowano się do tego porozumienia, chyba że posiadacz nabył weksel w złej wierze albo przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa. Przepis ten ma – na podstawie art. 103 ust. 2 pr. weksl. – zastosowanie do weksla własnego. Cechą nieodłączną weksla in blanco jest więc istnienie między wystawcą a remitentem porozumienia wekslowego, które określa sposób wypełnienia weksla. Powszechnie przyjmuje się, że weksel in blanco pełni przede wszystkim funkcję gwarancyjną, zabezpieczając wykonanie stosunku podstawowego. Jak wskazano w orzecznictwie, „konsekwencją tej postaci weksla jest to, że dłużnikowi przysługuje w stosunku do wierzyciela zarzut wypełnienia weksla niezgodnie z treścią porozumienia, w czym m.in. przejawia się osłabienie abstrakcyjnego charakteru tego weksla” (wyrok SN z 19 sierpnia 2010 r., IV CSK 49/10). Nie ulega jednak wątpliwości, że sąd może badać zgodność wypełnienia weksla z zawartym porozumieniem tylko na zarzut dłużnika. W procesie wekslowym sąd nie ma zaś podstaw do badania stosunku podstawowego z urzędu (por. uzasadnienia wyroków Sądu Najwyższego: z 24 października 2000 r., V CKN 136/00, OSNC 2001 nr 6, poz. 89, z 9 stycznia 2004 r., IV CK 331/02 i z 19 grudnia 2007 r., V CSK 336/07). Przyjmuje się, że z urzędu sąd ocenia ważność weksla jedynie pod kątem wymagań formalnych (zob. wyroki SN z 17 września 2004 r., V CK 60/04, OSNC 2005, nr 7-8, poz. 144 i z 14 lutego 2014 r., II CSK 291/13).

39. Odnosząc te założenia do okoliczności rozpoznawanej sprawy należy zatem dojść do przekonania, że Sąd pytający byłby uprawniony do badania zgodności z prawem i uczciwości postanowień umowy pożyczki, stanowiącej

stosunek podstawowy dla zobowiązania wekslowego, tylko wtedy, gdyby pozwany podniósł odpowiednie zarzuty. W dotychczasowym toku postępowania pozwany ograniczył jednak swoją obronę wyłącznie do zarzutu częściowego spełnienia świadczenia. W tej sytuacji *prima facie* należałoby zgodzić się z pełnomocnikiem powoda, który w sprawie przeciwko M. K. (1) wskazywał, że nie było podstaw do żądania od strony powodowej przedłożenia łączącej strony umowy pożyczki, gdyż sprawa powinna zostać rozstrzygnięta w płaszczyźnie wekslowej.

40. Kończąc uwagi dotyczące mających w sprawie zastosowanie przepisów prawa polskiego należy wskazać, że zgodnie z art. 41 ust. 1 u.k.k. weksel konsumenta wręczony kredytodawcy w celu spełnienia lub zabezpieczenia świadczenia wynikającego z umowy o kredyt konsumencki powinien zawierać klauzulę „nie na zlecenie” lub inną równoznaczną, co oznacza, że przeniesienie praw z takiego weksla może nastąpić tylko ze skutkami zwykłego przelewu (art. 11 ust. 2 pr. weksl.). Przepis ten nie pozostawia więc wątpliwości, że ustawodawca krajowy dopuszcza taki sposób zabezpieczania roszczeń wobec konsumenta, ograniczając jedynie możliwość obrotu wekslem. W literaturze wskazuje się, że w ten sposób gospodarcza funkcja weksla zostaje ograniczona do roli zabezpieczenia roszczenia ze stosunku podstawowego (M. Grochowski w: K. Osajda (red.), Komentarz do ustawy o kredycie konsumenckim, teza 5, publikacja elektroniczna Systemu Informacji Prawnej Legalis). Art. 41 u.k.k. jest wynikiem implementacji w polskim porządku prawnym art. 17 ust. 1 dyrektywy nr 2008/48/WE. Przepis ten koresponduje ściśle z motywem 41. dyrektywy, w którym podkreślono zasadę, że przeniesienie praw kredytodawcy wynikających z umowy o kredyt nie powinno skutkować pogorszeniem sytuacji konsumenta. Ustawodawca polski trafnie odczytał wynikający z art. 17 ust. 1 dyrektywy nr 2008/48/WE zakaz pogorszenia sytuacji konsumenta na skutek przeniesienia wierzytelności i słusznie przyjął, że nie byłoby możliwe pogodzenie z nim przeniesienia praw z weksla przez indos. W okolicznościach rozpoznawanej sprawy nie ma potrzeby dokonywania bardziej szczegółowej analizy tych przepisów, gdyż nie dotyczy ona przenoszenia praw z weksla. W ocenie Sądu pytającego, wprowadzone przez krajowego ustawodawcę w art. 41 u.k.k. ograniczenia nie rozwiązują jednak wszystkich problemów, które pojawiają się w związku z występowaniem w obrocie konsumenckim weksla *in blanco* jako zabezpieczenie roszczeń wobec konsumenta z tytułu kredytów i pożyczek.

41. W ocenie Sądu pytającego pojawia się bowiem wątpliwość, czy ze względu na przedstawione w punktach 33-36 konsekwencje prawne, zabezpieczenie za pomocą weksla *in blanco* wierzytelności pożyczkodawcy z tytułu udzielonego konsumentowi kredytu, pozostaje zgodne z dyrektywami nr 93/13/WE i (...). Podejmując tę kwestię należy zauważyć, że żaden ze wskazanych aktów prawnych nie dotyczy wprost zobowiązań wekslowych. Trzeba jednak mieć na względzie, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem przy wykładni przepisów prawa Unii Europejskiej bierze się pod uwagę nie tylko ich brzmienie, ale także kontekst, w którym został on umieszczony i cel regulacji (zob. przykładowo wyroki Trybunału Sprawiedliwości: z 19 września 2000 r., Komisja przeciwko Niemcom, C – 156/98, z 19 listopada 2009 r., S. i inni, C-402/07 i C-432/07 oraz z 17 września 2016 r., L., C-99/15).

42. Punktem wyjścia do rozważań dotyczących pierwszego pytania prejudycjalnego powinno być stwierdzenie, że zgodnie z art. 38 Karty Praw Podstawowych zapewnia się wysoki poziom ochrony konsumentów w politykach Unii. Choć przyjmując się, że art. 38 KPP stanowi normę programową, która nie ustanawia prawa podmiotowego, to jednak nie ulega wątpliwości, że stanowi on istotną wskazówkę interpretacyjną przy wykładni przepisów prawa pochodnego Unii Europejskiej, w tym zwłaszcza dyrektywy nr 93/13 (zob. wyroki TS z: 27 lutego 2014 roku, C- 470/12 P. i z 10 września 2014 roku, C-34/13 K., pkt 47). Powszechnie przyjmuje się, że dyrektywa ta ustanawia system ochrony konsumenta w umowach zawieranych z przedsiębiorcami. Jak podkreśla Trybunał Sprawiedliwości, zawarty w dyrektywie system ochrony konsumenta opiera się na założeniu, że jest on słabszą stroną umowy niż przedsiębiorca, zarówno pod względem możliwości negocjacyjnych, jak i ze względu na stopień poinformowania, i związku z tym godzi on się na warunki umowy zredagowane wcześniej przez przedsiębiorcę, nie mając wpływu na ich treść (zob. wyrok TS UE: z 27 czerwca 2000 roku, O. Grupo E., C-240 do 244/98, pkt 25 pogląd utrwalony w późniejszym orzecznictwie – zob. przykładowo wyroki: z 26 października 2006 roku, M. C., C 168/05, pkt 25, z 15 marca 2012 roku, P., C-453/10, pkt 27 z 14 kwietnia 2016 roku., C-381/14 i C 385/14 J. S. i Y. B., pkt 22). Najważniejszym elementem systemu ochrony konsumenta jest zdefiniowane w art. 3 ust. 1 dyrektywy nr 93/13/WE pojęcie „nieuczciwych warunków umownych” (określanych w orzecznictwie i doktrynie jako klauzule abuzywne albo niedozwolone). Nieuczciwe w

rozumieniu art. 3 ust. 1 są takie postanowienia, które kształtują stosunek prawny w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i prowadzą do naruszenia równowagi stron na niekorzyść konsumenta. Innymi słowy, badając abuzywność warunku umownego należy ustalić, czy przedsiębiorca traktujący konsumenta w sposób sprawiedliwy i słuszny mógłby racjonalnie spodziewać się, iż konsument ten przyjąłby dany warunek w drodze negocjacji indywidualnych” (tak Trybunał Sprawiedliwości w wyroku z 14 marca 2013 roku, A., C-415/11).

43. Przepisy art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy nr 93/13/WE nakładają na państwa członkowskie obowiązki zapewnienia, że nieuczciwe postanowienia umowne nie będą – na podstawie prawa krajowego – wiążące dla konsumenta, a także podjęcia skutecznych środków, które zapobiegną ich stosowaniu przez przedsiębiorców. W orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości zwraca się uwagę, że adresatem tych obowiązków są nie tylko organy władzy ustawodawczej i wykonawczej, ale także sądy państw członkowskich. Wyrazem tego stanowiska jest utrwalony w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości pogląd, że obowiązkiem sądu krajowego jest zbadanie z urzędu, czy postanowienia umowy łączącej konsumenta z przedsiębiorcą nie mają niedozwolonego charakteru, a przepisy prawa krajowego, które ograniczają taką kompetencję sądu, nie dają się pogodzić z dyrektywą nr 93/13/WE. Nierówność między konsumentem a przedsiębiorcą może zostać zrównoważona jedynie poprzez czynną interwencję sądu krajowego, który – po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru postanowień umownych – powinien zniwelować brak równowagi między stronami (zob. między innymi wyroki z 14 czerwca 2012 roku, C-618/10 B. E. de C., pkt 41-43, por. także uzasadnienie wyroku TS UE z 16 listopada 2015 roku, C-32/14 Bank (...) oraz wyroki: z 4 czerwca 2009 roku, C-243/08 P. G., z 9 listopada 2010 r., C-137/08 V. L., pkt 56; z 14 marca 2013 roku, C-415/11 A., pkt 46 i z 27 czerwca 2016 roku, R., C-377/14).

44. W powołanym orzeczeniu Trybunału Sprawiedliwości w sprawie B. E. de C. wyraźnie stwierdzono, odwołując się do ograniczonego zakresu kognicji sądu w hiszpańskim postępowaniu nakazowym, iż „istnieje ryzyko, którego nie można lekceważyć, że zainteresowani konsumenci nie złożą wymaganego sprzeciwu albo ze względu na przewidziany w tym celu bardzo krótki termin, albo dlatego, że mogą być zniechęceni do obrony ze względu na koszty generowane przez postępowanie sądowe w stosunku do kwoty kwestionowanego długu, albo też dlatego, że nie znają lub nie rozumieją zakresu swoich praw, czy wreszcie ze względu na ograniczoną treść pozwu o wydanie nakazu zapłaty wniesionego przez przedsiębiorcę, a zatem niepełny charakter informacji, którymi dysponują. Wystarczyłoby więc, aby przedsiębiorca wszczął postępowanie w sprawie wydania nakazu zapłaty zamiast zwykłego postępowania cywilnego, aby pozbawić konsumentów korzyści z ochrony zamierzonej dyrektywą 93/13/WE, co jest też sprzeczne z orzecznictwem Trybunału, według którego szczególne cechy postępowania sądowego, toczącego się w ramach prawa krajowego pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem, nie mogą stanowić elementu mogącego wpływać na ochronę prawną, z której powinien korzystać konsument na podstawie przepisów owej dyrektywy” (pkt 54-55). Z doświadczenia Sądu pytającego wynika, że diagnoza postawiona przez Trybunał Sprawiedliwości – obszernie przytoczona wyżej - jest trafna i aktualna także w polskich warunkach. Wynika to przede wszystkim z niewielkiego stopnia świadomości prawnej wielu klientów instytucji parabankowych. W praktyce bez aktywnej postawy sądu w większości spraw nie byłoby możliwe wyciągnięcie konsekwencji prawnych z abuzywności klauzul, które często są stosowane we wzorcach umów zawieranych przez firmy pożyczkowe. Również znajomość reguł prawa wekslowego, które powszechnie jest uważane za dziedzinę trudną i hermetyczną, jest w społeczeństwie niewielka. Mając na rozprawie bezpośredni kontakt z pozwanymi B. W. i M. K. (1) Sąd stwierdził, że osoby te nie miały świadomości, jakie są prawne konsekwencje zobowiązania wekslowego. Co więcej z zeznań i oświadczeń tych osób wynika, że nie były one należycie pouczone o tych konsekwencjach przez przedstawicieli powódki. Stwierdzenie przez pełnomocnika powoda, że pozwana B. W. spośród wielu instytucji finansowych świadomie wybrała właśnie powodową spółkę, nie uwzględnia więc faktycznej wiedzy i możliwości podjęcia świadomej decyzji przez konsumentkę.

45. W świetle dotychczasowego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości można uznać za nie budzące wątpliwości, że sąd ma obowiązek uwzględnić nieuczciwy charakter klauzul w umowie konsumenckiej z urzędu, niezależnie od obowiązujących prawie krajowym ograniczeń proceduralnych. Sformułowany w pierwszym pytaniu problem nie dotyczy jednak uregulowań procesowych, ale istoty zobowiązania wekslowego. Po wypełnieniu przez wierzyciela wręzonego mu przez dłużnika na zabezpieczenie weksla niepełnego powstaje bowiem – obok podstawowego

stosunku prawnego – zobowiązanie wekslowe, którego charakterystykę przedstawiono wyżej (por. pkt 33). Wierzyciel może dokonać wyboru jednego z dwóch roszczeń, z tym, że spełnienie świadczenia w celu zaspokojenia jednego z nich powoduje wygaśnięcie drugiego. Ograniczenie możliwości badania przez Sąd - bez wyraźnego zarzutu dłużnika - treści umowy pożyczki (kredytu konsumenckiego) jest więc prostą konsekwencją ukształtowania zobowiązania wekslowego jako zobowiązania o charakterze abstrakcyjnym, którego istotę przedstawiono wyżej w punktach 33-35.

46. Należy stwierdzić, że wybór przez powoda stosunku wekslowego jako podstawy dochodzenia roszczeń powoduje ograniczenie zakresu kognicji sądu tylko do kwestii ważności weksla, uzależniając możliwość badania przez sąd stosunku podstawowego od zarzutu dłużnika. Oparcie przez powoda żądania zapłaty na stosunku wekslowym nie pozwala więc na wykonanie przez sąd krajowy obowiązków nałożonych na niego przez art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy nr 93/13/WE w sposób, który został zdefiniowany w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, powołanym w punkcie 43 uzasadnienia. Jak wyżej wykazano, skutek ten jest konsekwencją istoty zobowiązania wekslowego. Zasadne staje się więc pytanie, czy przepisy prawa krajowego, które pozwalają na zabezpieczenie należności z tytułu spłaty pożyczki konsumenckiej za pomocą weksla in blanco, pozostają w zgodzie z przepisami dyrektywy nr 93/13, a w szczególności jej art. 3, art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1.

47. W ocenie Sądu pytającego podobne wątpliwości dotyczą również zgodności przepisów prawa krajowego, które dopuszczają zabezpieczenie za pomocą weksla in blanco wierzytelności kredytodawcy względem kredytobiorcy będącego konsumentem, z dyrektywą nr 2008/48/WE z 23 kwietnia 2008 roku w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającą dyrektywę Rady 87/102/EWG. W ocenie Sądu wątpliwości dotyczą tego, czy zabezpieczenie wierzytelności za pomocą weksla in blanco jest zgodne z celami tego aktu prawnego, a pośrednio – wszystkimi jego przepisami, w tym zwłaszcza tymi, które określają wymagania dotyczące szeroko rozumianej treści stosunku prawnego. Dlatego Sąd pytający posłużył się ogólnym sformułowaniem o zgodność z dyrektywą 2008/48/WE, wskazując jej przepisy wymienione w treści pierwszego pytania tylko przykładowo. Istota problemu polega bowiem na tym, że w przypadku oparcia roszczenia kredytodawcy tylko na wekslu, sąd nie ma możliwości zweryfikowania, czy będąca stosunkiem podstawowym umowa o kredyt konsumencki spełnia wymagania przewidziane przez przepisy prawa krajowego, które implementują dyrektywę nr 2008/48/WE. In concreto, są to przepisy ustawy z 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim.

48. Jak wskazano w motywie 9 dyrektywy nr 2008/48/WE, jej celem jest zapewnienie „wszystkim konsumentom we Wspólnocie wysokiego i równoważnego poziomu ochrony ich interesów i stworzenia prawdziwego rynku wewnętrznego” (zob. też uzasadnienie wyroku TS z 9 listopada 2016 roku, (...) Slovakia, C-42/15). Jednym z przejawów tej ochrony jest, między innymi, szczegółowe określenie przez ustawodawcę unijnego minimalnej treści umowy o kredyt konsumencki (art. 10 ust. 2) oraz zasad dotyczących – między innymi – prawa odstąpienia od umowy (art. 14) i obliczania rzeczywistej stopy procentowej (art. 19). Dyrektywa nr (...) nie wprowadza katalogu dopuszczalnych zabezpieczeń kredytów konsumenckich, ale obliguje państwa członkowskie do nałożenia na kredytodawcę obowiązków informacyjnych dotyczących, między innymi, zabezpieczeń kredytu (art. 5 ust. 1 lit. n oraz art. 10 ust. 2 lit. o dyrektywy nr (...)). Dyrektywa wprost nie wyklucza wykorzystania w tym celu weksla. Jedyne przepisy, które może mieć pośredni związek z prawem wekslowym, to art. 17 ust. 1 dyrektywy, który nakazuje zapewnienie konsumentowi, aby w razie przeniesienia wierzytelności, mógł on podnieść wobec nabywcy wszystkie zarzuty, które przysługiwały mu wobec pierwotnego wierzyciela. Łatwo zauważyć, że norma zawarta w art. 17 ust. 1 dyrektywy wyklucza możliwość zbywania weksli wystawionych przez konsumenta przez indos, dlatego w art. 41 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim prawidłowo przyjęto, że weksel wystawiony przez konsumenta w celu zabezpieczenia kredytu powinien zawierać klauzulę „nie na zlecenie”. To istotne ograniczenie nie rozwiązuje jednak wszystkich problemów wynikających ze stosowania weksla jako sposobu zabezpieczenia wierzytelności przedsiębiorcy względem konsumenta, gdyż także weksel opatrzony klauzulą „nie na zlecenie” inkorporuje zobowiązanie abstrakcyjne i nie uchyla obowiązku udowodnienia przez dłużnika, że weksel został wystawiony niezgodnie z porozumieniem.

49. Nie ulega jednak wątpliwości, że wynikający z przepisów i motywów dyrektywy w sprawie umów o kredyt konsumencki cel może zostać osiągnięty wyłącznie wtedy, gdy sąd będzie miał realną możliwość kontroli zgodności

umowy kredytu konsumenckiego z przepisami prawa krajowego, które implementują dyrektywę nr (...). Jak bowiem podkreślił Trybunał Sprawiedliwości, „zgodnie z art. 23 dyrektywy (...), sankcje przewidziane w przypadku naruszenia przepisów prawa krajowego przyjętych zgodnie z rzezoną dyrektywą muszą mieć charakter odstrasżający. Niewątpliwie badanie przez sądy krajowe poszanowania wymogów wynikających z teje dyrektywy ma właśnie taki charakter” (wyrok TS UE z 27 czerwca 2016 roku, R., C-377/14, pkt 69). Konsekwencją tego stanowiska było orzeczenie, że jeżeli sąd krajowy stwierdzi naruszenie obowiązku informacyjnego, musi on wyciągnąć z tego stwierdzenia wszelkie konsekwencje wynikające z danej sytuacji zgodnie z prawem krajowym, z zastrzeżeniem, że ustanowione przez prawo krajowe sankcje odpowiadają wymogom art. 23 dyrektywy (...) w wykładni Trybunału, w szczególności wyroku z dnia 27 marca 2014 roku LCL L. C. L., C-565/12”. Odnosząc te uwagi do stanu faktycznego wszystkich rozpoznawanych spraw Sąd pytający nie ma wątpliwości, że jest on zobowiązany zbadać, czy umowa kredytu nie narusza przepisów ustawy o kredycie konsumenckim, które implementują w polskim porządku prawnym przepisy dyrektywy nr (...).

50. Problem jednak w tym, że jeżeli zabezpieczenie kredytu konsumenckiego stanowi weksel, którego remitentem jest kredytodawca, to w świetle przedstawionych wyżej reguł kognicji sądu i rozkładu ciężaru dowodu w procesie wekslowym, sąd rozpoznający sprawę o zapłatę nie będzie miał możliwości dokonania takiej oceny, poza przypadkiem, w którym stosowny zarzut zgłosi dłużnik. Skoro decyzja o tym, czy dochodzić roszczenia na podstawie stosunku podstawowego, czy też na podstawie weksla należy do wierzyciela, to w praktyce regułą jest, że kredytodawca wybiera drugą możliwość. Jest to spowodowane nie tylko uproszczonym charakterem postępowania nakazowego, ale przede wszystkim dużo łatwiejszym wykazaniem roszczenia, gdyż jak już zasygnalizowano, dowodem wystarczającym do uwzględnienia powództwa jest prawidłowo wypełniony weksel. W przypadku wystawienia weksla in blanco na zabezpieczenie wierzytelności kredytodawcy z tytułu kredytu konsumenckiego, sąd rozpoznający sprawę o zapłatę nie ma możliwości badania treści umowy kredytu konsumenckiego z tych samych przyczyn, które przedstawiono już wyżej w kontekście dyrektywy nr 93/13/WE (por. pkt 41-42 niniejszego uzasadnienia). Uzasadnia to również wątpliwość, czy zabezpieczenie wierzytelności z tytułu kredytu konsumenckiego za pomocą weksla in blanco daje się pogodzić z celami dyrektywy nr 2008/48/WE, a tym samym, czy nie narusza przepisów tej dyrektywy.

51. W ocenie Sądu pytającego przedstawione wyżej okoliczności powodują, że zabezpieczenie wierzytelności przedsiębiorcy względem konsumenta z tytułu kredytu konsumenckiego za pomocą weksla powoduje, iż przyznana konsumentowi, na podstawie przepisów dyrektyw nr 93/13/WE i (...), ochrona nie może być w pełni urzeczywistniona. Sąd nie ma bowiem możliwości zbadania, czy umowa stanowiąca stosunek podstawowy nie zawiera zapisów sprzecznych z przepisami prawa krajowego, które implementują przepisy obu dyrektyw. Wyżej wykazano, że stan ten nie wynika ze sposobu ukształtowania procedury cywilnej, ale z samej istoty zobowiązania wekslowego. Oczywiście, nie można pomijać słusznie podniesionej przez stronę powodową okoliczności, że działalność polegająca na udzielaniu kredytów konsumenckich jest obciążona dużym ryzykiem, dlatego konieczność korzystania przez przedsiębiorców z adekwatnych zabezpieczeń jest oczywistością. Nie ulega jednak wątpliwości, że zabezpieczenie za pomocą weksla in blanco jest tylko jednym ze stosowanych w praktyce sposobów zabezpieczeń. Mając na względzie daleko idące konsekwencje tego sposobu zabezpieczenia, który skutkuje przerzuceniem ciężaru dowodu na dłużnika i od jego inicjatywy uzależnia przeniesienie sporu na płaszczyznę stosunku podstawowego, Sąd pytający powziął wątpliwości, czy przepisy prawa krajowego, które dopuszczają możliwość zabezpieczania zobowiązań konsumentów z tytułu kredytów konsumenckich za pomocą weksla in blanco, są zgodne ze wskazanymi w pytaniu prawnym aktami prawa Unii Europejskiej. Wyjaśnienie tej kwestii ma zasadnicze znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, skoro powód dochodzi żądania zapłaty od pozwanych wskazanych w części wstępnej kwot wyłącznie na podstawie zobowiązań wekslowych.

52. Warto w tym miejscu podkreślić, że przedstawione wyżej wątpliwości dotyczą wyłącznie sytuacji, w której weksel zostaje wystawiony przez konsumenta i stanowi zabezpieczenie dla wierzytelności przedsiębiorcy z tytułu kredytu konsumenckiego. Z oczywistych przyczyn nie dotyczą one sytuacji, w której weksel jest wystawiany na zabezpieczenie wierzytelności w obrocie profesjonalnym albo powszechnym, między osobami fizycznymi nieprowadzącymi działalności gospodarczej. Sąd dostrzega, że zwłaszcza w obrocie gospodarczym weksle odgrywają znaczącą rolę i mają duże znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa obrotu. Dlatego intencją Sądu pytającego nie jest

generalne kwestionowanie weksla in blanco, który stanowi instytucję prawną o długoletniej tradycji w porządkach prawnych większości państw. W ocenie Sądu reguły rządzące prawem wekslowym nie pozwalają jednak, jak wynika z przedstawionych rozważań, na pełne zapewnienie konsumentom ochrony wynikającej z Rady nr 93/13/EWG w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2008/48 z 23 kwietnia 2008 roku w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG.

53. Przedstawiając pierwsze pytanie Sąd dostrzega, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości adresatem norm zawartych w dyrektywie jest wyłącznie państwo, a przepisy dyrektywy nie mogą stanowić podstawy rozstrzygnięcia sądu w sprawie między podmiotami prywatnymi (zob. zwłaszcza wyroki TS UE (poprzednio ETS): z 14 lipca 1994 roku, 91/92, P. D., z 7 kwietnia 1996 roku, C-192/94 C. I., z 19 stycznia 2010 roku, C-555/07 i z 26 września 2013 roku, C-476/11 HK Danmark). Wymaga zatem podkreślenia, że nawet udzielenie twierdzącej odpowiedzi na pierwsze pytanie prejudycjalne nie mogłoby per se prowadzić do uznania zobowiązania wekslowego za nieważne. Mimo tej konstatacji Sąd uznał, że przedstawienie Trybunałowi Sprawiedliwości pytania o dopuszczalność zabezpieczania wierzytelności z tytułu kredytów konsumenckich za pomocą weksla jest konieczne dla rozstrzygnięcia sprawy. Z orzecnictwa TS wynika bowiem, że „stosując prawo krajowe, a zwłaszcza przepisy uregulowania przyjętego specjalnie w celu wprowadzenia wymagań dyrektywy, sąd krajowy jest zobowiązany interpretować prawo krajowe w najszerszym możliwym zakresie w świetle brzmienia i celu danej dyrektywy, aby osiągnąć rezultat przez nią przewidziany” (wyrok TS z 6 maja 2003 roku, C-397/01 P. i inni, pkt 113 oraz powołane tam orzecznictwo). Podobnie nie budzi wątpliwości, że wynikające z dyrektywy zobowiązanie państw członkowskich do osiągnięcia rezultatu w niej wskazanego, jak również powinność podjęcia wszelkich właściwych środków ogólnych lub szczególnych w celu zapewnienia wykonania tego zobowiązania, spoczywa także na sądach (zob. między innymi wyroki TS: z dnia 10 kwietnia 1984 roku w sprawie 14/83 von C. i K., z dnia 13 listopada 1990 roku w sprawie C-106/89 M., z dnia 23 kwietnia 2009 roku, C-378/07 – C-380/07 A. i inni i z 19 stycznia 2010 roku, C-555/07, S. K. (2)). W razie udzielenia przez Trybunał Sprawiedliwości twierdzącej odpowiedzi na pierwsze pytanie, obowiązkiem Sądu będzie więc dokonanie takiej wykładni prawa krajowego i jego zastosowanie, aby zniwelować skutki jego ewentualnej niezgodności z prawem Unii Europejskiej. Dlatego zagadnienie to ma zasadniczy wpływ na sposób rozstrzygnięcia zawisłych przed pytającym Sądem spraw połączonych.

V. Uzasadnienie pytania drugiego.

54. Zadając drugie pytanie prejudycjalne Sąd zmierza do ustalenia zakresu swojej kognicji w procesie, w którym przedsiębiorca występuje przeciwko konsumentowi z roszczeniem o zapłatę na podstawie weksla. Jest oczywiste, że potrzeba uzyskania odpowiedzi na to pytanie będzie aktualizowała się przede wszystkim wtedy, gdyby na pierwsze pytanie udzielono odpowiedzi negatywnej. Mimo tego, Sąd przedstawił to pytanie jako samodzielne, gdyż nawet w przypadku stwierdzenia, że przepisy dyrektyw nr 93/13/WE i (...) stoją na przeszkodzie zabezpieczeniu należności z tytułu kredytu konsumenckiego za pomocą weksla, normy te nie znajdą bezpośredniego zastosowania w relacjach między jednostkami z przyczyn wskazanych w cytowanym orzeczeniu TS w sprawie P. D.. Konsekwencje ewentualnej niezgodności przepisów prawa krajowego z przepisami dyrektyw będą więc wymagały pogłębionej oceny, a nie można wykluczyć, że jedną z możliwych płaszczyzn usunięcia jej skutków będzie przyjęcie szerszego zakresu kognicji sądu w procesie wekslowym przeciwko konsumentowi. Dlatego ostatecznie należy przyjąć, że odpowiedź na drugie pytanie prejudycjalne będzie przydatna dla Sądu niezależnie od kierunku odpowiedzi na pytanie pierwsze.

55. Rozważając problem objęty drugim pytaniem za punkt wyjścia należy przyjąć utrwalony w judykaturze Trybunału Sprawiedliwości UE pogląd, zgodnie z którym sąd cywilny jest zobowiązany badać z urzędu, czy klauzule w umowach konsumenckich nie mają nieuczciwego (niedozwolonego) charakteru. Początkiem tej linii orzeczniczej jest wyrok TS z 27 czerwca 2000 roku w połączonych sprawach C-240/98 do C-244/98 O. Grupo, w którym przyjęto, że sąd powinien z urzędu wziąć pod uwagę niedozwolony charakter klauzuli prorogacyjnej, w której konsumentowi została narzucona właściwość sądu, w okręgu którego siedzibę ma powód. Pogląd o konieczności uwzględniania abuzywnego charakteru postanowień umowy z urzędu, został powtórzony przez Trybunał w wyroku z 21 listopada 2002 roku w sprawie C-473/00 C., w którym podkreślono, że gwarantowana przez dyrektywę nr 93/13/WE ochrona obejmuje

także tych konsumentów, którzy z powodu braku świadomości albo ze względu na zbyt wysokie koszty postępowania sądowego nie podnieśli zarzutu abuzywności postanowień umowy. Trybunał podkreślił więc, że brak kompetencji sądu do działania z urzędu osłabiałby efektywność ochrony przyznanej konsumentowi przez art. 6 i 7 dyrektywy nr 93/13/WE (zob. pkt 34 i 35 wyroku w sprawie C.). Celem tych przepisów jest bowiem zapobieżenie sytuacjom, w których konsument byłby związany nieuczciwymi warunkami umowy. Jednocześnie podkreśla się, że badanie przez sąd z urzędu, czy umowy konsumenckie nie zawierają postanowień niedozwolonych „może stanowić czynnik odstrasżający, powodujący zaprzestanie stosowania przez przedsiębiorców nieuczciwych postanowień w umowach zawieranych z konsumentami” (tak TS w wyroku z dnia 26 października 2006 roku, C – 168/05 C. M.). Pogląd zaprezentowany w powołanych orzeczeniach został potwierdzony w późniejszym orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości (zob. orzeczenia TS z 6 października 2009 roku, C-40/08 A. S., z 4 czerwca 2009 roku, C-243/08 P. G. i z dnia 9 listopada 2010 roku, C -137/08 V. Z., z 14 czerwca 2012 roku, C-618/10 B. E. de (...), z 21 lutego 2013 roku, C-472/11 (...) Bank, z 30 maja 2013 roku, C – 488/11 A. B. i z 28 lipca 2016 roku, C-168/15 M. T.). W orzeczeniu (...) Bank (...) stwierdził, że „sąd krajowy, który stwierdza z urzędu nieuczciwy charakter warunku umownego, nie ma obowiązku, by w celu wyciągnięcia skutków z tego stwierdzenia czekać na to, że konsument poinformowany o jego prawach złoży oświadczenie, wnosząc o stwierdzenie nieważności takiego warunku”, z tym, że powinien umożliwić stronom zajęcie stanowiska w tej kwestii zgodnie z zasadą kontrydiktoryjności.

56. Analiza przytoczonego orzecznictwa prowadzi do wniosku, że w judykaturze Trybunału Sprawiedliwości pogląd o konieczności badania z urzędu, czy umowa konsumencka nie zawiera klauzul abuzywnych, jest utrwalony i dotyczy zarówno klauzul ustanawiających jurysdykcję bądź właściwość sądów, jak i postanowień bezpośrednio regulujących prawa oraz obowiązki stron umowy. Mimo tego spostrzeżenia Sąd pytający uważa, że w sprawie nie zachodzi okoliczność, którą określa się w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości jako „*acte éclairé*” (w rozumieniu przyjętym w wyroku z dnia 6 października 1982 roku, 283/81 C. and O.). Mimo bogatego orzecznictwa, którego przykłady zostały wskazane wyżej, Trybunał Sprawiedliwości nie wypowiedział się dotychczas na temat badania z urzędu postanowień umowy konsumenckiej w procesie, w którym przedsiębiorca dochodzi swojej należności na podstawie weksla zabezpieczającego wiarygodność z tej umowy. Odniesienie *mutatis mutandis* przedstawionej wyżej linii orzeczniczej (por. pkt 53) do tego rodzaju procesów, chociaż w przekonaniu Sądu pytającego zasadne, może jednak wywoływać wątpliwości ze względu na specyfikę procesu o zapłatę z weksla. Świadczą o tym następujące okoliczności.

57. Po pierwsze, należy zwrócić uwagę, że zgodnie z będącym wyrazem zasady dyspozycyjności art. 321 § 1 k.p.c. sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, ani zasądzać ponad żądanie. W judykaturze przyjmuje się, że zakaz orzekania co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem oznacza niemożność oparcia orzeczenia na innej podstawie faktycznej niż wskazana przez powoda (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 18 marca 2005 roku, II CK 556/04, OSNC 2006 nr 2, poz. 38, zob. też między innymi wyroki SN z 29 października 1993 roku, I CRN 156/93, z 19 stycznia 2016 roku, I PK 16/15 i uzasadnienie uchwały SN z 17 lutego 2016 roku, III CZP 108/15, OSNC 2017 nr 2, poz. 14). Spostrzeżenie to ma istotne znaczenie dla niniejszego pytania prejudycjalnego, gdyż we wszystkich połączonych do wspólnego rozpoznania sprawach strona powodowa powołuje się jedynie na okoliczności faktyczne dotyczące wystawienia weksla, wypowiedzenia umowy pożyczki i wezwania do zapłaty. Sposób sformułowania wszystkich pozwów nie pozostawia wątpliwości, że okoliczności dotyczące stosunków podstawowych, czyli umów pożyczek, pozostają poza zakresem podstawy faktycznej, zakreślonej przez powoda. Oznacza to, że według reguł postępowania cywilnego sąd nie może orzekać o żądaniach powoda na innej podstawie faktycznej, którą stanowią umowy pożyczki. Nie ulega bowiem wątpliwości, że oparcie roszczenia o zapłatę na wekslu albo na stosunku podstawowym (in concreto – umowach kredytu konsumenckiego) stanowią dwie niezależne podstawy faktyczne tego samego roszczenia. Konsekwencją tego stwierdzenia byłoby przyjęcie, że jeżeli powód dochodzi swojego roszczenia wyłącznie na podstawie weksla, to sąd nie jest w ogóle uprawniony do oceny tego żądania w płaszczyźnie stosunku podstawowego, chyba, że zarzut zgłosi dłużnik (zob. w tej kwestii uzasadnienie wyroku SN z 3 lutego 2016 roku, V CSK 314/16). Tym samym nie mógłby badać, czy umowa stanowiąca stosunek podstawowy nie zawiera postanowień abuzywnych.

58. Po drugie, wątpliwości dotyczące możliwości zastosowania orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości, które zostało wskazane w punkcie 55 niniejszego uzasadnienia, do rozpoznawanych spraw, mogą wynikać przede wszystkim z charakteru prawnego tego zobowiązania. Nie powtarzając poczynionych wcześniej uwag (zob. pkt. 36-38) należy tylko krótko wskazać, że podstawową cechą zobowiązania wekslowego jest jego abstrakcyjność, która oznacza, że zobowiązanie wekslowe jest oderwane od stosunku prawnego, będącego przyczyną jego wypełnienia. Oczywiście prawdą jest, że ta cecha weksła ulega osłabieniu w przypadku weksła in blanco, ale polega to wyłącznie na tym, że dłużnik wekslowy może powoływać się na zarzuty osobiste względem remitenta, ale tylko w granicach określonych w prawie wekslowym i wyłącznie na zarzut dłużnika. Badanie stosunku podstawowego z urzędu uznaje się zasadniczo za niedopuszczalne (zob. szerzej pkt 38 i powołane tam orzecznictwo).

59. W świetle powyższych uwag, zarówno związanie Sądu pytającego podstawą faktyczną żądania, jak i abstrakcyjny charakter zobowiązania wekslowego przemawiają przeciwko możliwości badania w procesie wekslowym stosunku podstawowego. Co więcej, w świetle reguł procesowych w pełni dopuszczalna jest taka sytuacja, w której przedsiębiorca dochodzący swojego roszczenia względem konsumenta w ogóle nie ujawni, czy i jakiego rodzaju umowa łączyła go z pozwanym. W rozpoznawanych sprawach pełnomocnik powoda co prawda wskazał, że chodzi o umowy pożyczki, ale podstawę faktyczną roszczeń wyraźnie ograniczył do weksli. W sprawie VII C 244/17 strona powodowa wyraźnie wskazała, że brak jest podstaw do zobowiązania jej do przedłożenia umowy pożyczki, gdyż dochodzi swojego roszczenia na podstawie weksła. Gdyby sprawę oceniać tylko w płaszczyźnie prawa krajowego, to trudno byłoby się z takim stanowiskiem nie zgodzić. Należy jednak wyraźnie podkreślić, że jego akceptacja prowadziłaby do znaczącego osłabienia ochrony konsumentów, co oznacza, że cel dyrektywy nr 93/13/WE nie zostałby osiągnięty. Brak kompetencji sądu do oceny stosunku podstawowego z urzędu może wręcz prowadzić do sytuacji, w której zabezpieczenie roszczeń z tytułu pożyczek i kredytów konsumenckich za pomocą weksła in blanco prowadziłoby do obejścia przez przedsiębiorców przepisów implementujących dyrektywę nr 93/13/WE w krajowym porządku prawnym (czyli art. 385² k.c.). Taka sytuacja byłaby jednak nie do zaakceptowania. Jak już zaznaczono, **zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej obowiązkiem Sądu pytającego jest stosowanie prawa w taki sposób, aby cel dyrektywy ustanawiającej system ochrony konsumentów został w pełni osiągnięty. W ocenie Sądu osiągnięcie tego celu byłoby możliwe w razie udzielenia na drugie pytanie prejudycjalne odpowiedzi pozytywnej.** Na marginesie warto dostrzec, że w orzecznictwie polskich sądów powszechnych pojawiają się obecnie wypowiedzi dopuszczające kontrolę stosunku podstawowego z urzędu (tak przykładowo nieprawomocne wyroki: Sądu Rejonowego w Olsztynie z 21 września 2017 roku, I C 2421/17, Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi z 22 czerwca 2015 roku, XVIII C 1151/15 i Sądu Rejonowego dla Warszawy – Mokotowa w W. z 26 czerwca 2017 roku, XVI C 3352/16, wszystkie opublikowane na Portalu Orzeczeń Sądów Powszechnych pod adresem: (...)) Są to jednak poglądy wyraźnie odosobnione i dotychczas zostały wyrażone wyłącznie w orzeczeniach nieprawomocnych.

60. Chociaż pytanie drugie odniesiono wyłącznie do dyrektywy nr 93/13/WE, to jednak warto dostrzec, że rozważania przedstawione w odniesieniu do badania nieuczciwych warunków umownych (pkt 54-59) można odpowiednio odnieść do oceny umów kreujących stosunki podstawowe dla zobowiązań wekslowych, pod względem spełnienia przez nie wymagań przewidzianych przez przepisy implementujące dyrektywę nr 2008/48/WE. Te same racje, które przemawiają za umożliwieniem sądowi badania z urzędu abuzywności klauzul w umowach z udziałem konsumentów, stanowiących stosunki podstawowe dla zobowiązań wekslowych, przemawiają za badaniem z urzędu, czy umowy te spełniają wszystkie warunki określone w dyrektywie nr 2008/48/WE (a ściślej – w przepisach implementujących ją w krajowym porządku prawnym).

61. Reasumując, Sąd doszedł do przekonania, że także przedstawienie drugiego pytania prejudycjalnego jest niezbędne dla rozstrzygnięcia wszystkich zawisłych przed Sądem pytającym spraw. Dodatkowo za przedstawieniem pytania prejudycjalnego przemawia powszechnie znany fakt, że w sądach powszechnych na terenie całej Polski toczy się bardzo wiele podobnych spraw. W razie udzielenia przez Trybunał Sprawiedliwości pozytywnej odpowiedzi na pytanie drugie, Sąd byłby w każdej z połączonych spraw uprawniony, a zarazem zobowiązany do oceny stosunku podstawowego łączącego strony. W sprawie przeciwko B. W., w której Sąd dysponuje tekstem umowy, będzie

zachodziła potrzeba oceny jej postanowień pod kątem abuzywności. Nie przesądzając obecnie tej kwestii, należy zasygnalizować, że szczególnej uwagi będą wymagały postanowienia dotyczące wysokości opłat dodatkowych. W pozostałych sprawach - w razie udzielenia pozytywnej odpowiedzi na pytanie drugie - Sąd będzie uprawniony do zobowiązania powoda do przedstawienia umów kreujących stosunki podstawowe, a w razie odmowy – wyciągnię z tego faktu konsekwencje przewidziane w prawie procesowym. Dotyczyłoby to również tych pozwanych, co do których zachodzą podstawy do wydania wyroku zaocznego (por. cytowany wyrok w sprawie C-40/08 A. S.). W razie potrzeby Sąd umożliwi również powodowi modyfikację podstawy faktycznej powództw.

62. Sądowi pytającemu znana jest również treść pytania prejudycjalnego Sądu Rejonowego w Siemianowicach Śląskich w sprawie o sygnaturze akt C -176/17, zadanego w sprawie z udziałem tego samego powoda. W ocenie Sądu pytanie to, jakkolwiek ściśle związane z niniejszą sprawą, nie wpływa na zasadność przedstawienia przez tutejszy Sąd pytania prejudycjalnego. Pytanie Sądu Rejonowego w Siemianowicach Śląskich dotyczy bowiem kwestii ściśle procesowej, to jest dopuszczalności dochodzenia roszczeń w postępowaniu nakazowym, a więc ma węższy zakres niż pytania przedstawione w sprawie niniejszej.

63. Mając na względzie wszystkie przedstawione okoliczności i argumenty Sąd postanowił jak w sentencji na podstawie art. 267 ust. 1 lit. b i ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE C 326 z 26 października 2012 r., s. 47), orzekając o zawieszeniu postępowania w sprawach połączonych zgodnie z art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c.